

KENT GÜVENLİĞİ OLARAK SUÇ KORKUSU: BURSA ÖRNEĞİ

Serpil AYTAÇ^{1*}, Ramazan Cengiz DİRDİMAN², Şenol BAŞTÜRK¹, Burcu ÖNGEN³

¹ Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü,

² Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü,

³ Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü,

Anahtar Kelimeler

*Suç Korkusu,
Kent Güvenliği,
Halk sağlığı,
Kent Ergonomisi,
Suç.*

Özet

Bu çalışmanın amacı, Bursa ilinde Merkez İlçelere göre suç korkusunun nedenlerini ve etkide bulunan faktörleri araştırmak ve kent güvenliğinin önemini vurgulamaktır. Bu çalışma Bursa il Emniyet Müdürlüğü ile Uludağ Üniversitesinin ortaklaşa yürüttüğü Bilimsel Araştırma projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, Bursa Merkez ilçelerinde yaşayan kişilere "tabakalı örnekleme Yöntemi" ile yüzyüze anket uygulanmıştır. 2701 kişiden elde edilen veriler, çok değişkenli istatistiksel analizlerle yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, Bursa ilindeki üç büyük ilçenin gelişmişlik düzeyine göre farklılaşsa da, halkın büyük çoğunluğunun şiddet mağduru olmaktan korktukları anlaşılmıştır. Mekanlardaki terk edilmiş araç ve yıkık binaların da suç korkusu üzerinde önemli bir etkide bulunduğu tespit edilmiştir. Suç Korkusunun cinsiyete, sosyo-ekonomik düzeye, eğitim seviyesine göre de farklılaştığı görülmüştür.

FEAR OF CRIME AS AN URBAN SAFETY: BURSA SAMPLE

Keywords

*Fear of crime,
Urban security,
Public health,
Urban Ergonomics,
Crime*

Abstract

The aim of this study has investigate to factors that cause and effect based on the fear of crime Bursa province in the Central District and to emphasize the importance of urban security. This study was supported and granted by the Scientific Research Projects Commission of Uludag University Bursa. The project has been carried out with Bursa Police Department and Uludag University. In this study, applied by face to face survey with the people living in the central district of Bursa using "stratified sampling method". The data obtained from the 2701 person. A questionnaire analyzed with multivariate statistical techniques. Findings show that, majority of people has perturbed to being victims of violence in Bursa but city of district differences has own significance according to result. Ruined buildings and abandoned vehicles in places which have been identified as a key influence on fear of crime. Fear of Crime has been shown different according to the gender, socio-economic levels and education level.

* İlgili yazar: saytac@uludag.edu.tr, +90-224 2941131

1. Giriş

Kentleşme; sanayileşmeye ve iktisadi değişmeye paralel olarak kent sayısının artması ve mevcut kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir.

Güvenlik, Emniyet birimleri açısından, Toplumsal yaşamda yasal düzenin aksamadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu iken birey açısından kişilerin kendilerini güvende hissetmeleri olarak tanımlanabilir. Politika ve uygulamalarda ise güvenlik denildiğinde, asayiş algısı dikkati çekmektedir.

Asayiş: “bir yerin düzen ve güvenlik içinde bulunması durumu, düzenlilik” olarak tanımlanırken, suç olaylarının aydınlatılması ve suçluların adalete teslimi gibi bir çerçevede işlevsellik kazanmaktadır. Güvenlik, sonuçta bir ihtiyaç olarak belirmektedir.

Güvenlik ihtiyacının kentsel alanlarda daha yoğun hissedilmesi kentleşme süreçleri ve nüfus hareketleriyle bağlantılı olarak ortaya çıkmıştır. Gözlemler ve sayısal veriler de kentleşmenin suç sayılarını ve türlerini kent dışı yerlerde işlenen suçlara nazaran artırdığını göstermektedir (Derdiman,2010:52). Kentleri güvensiz kılan sorunlardan biri “kentlerdeki suç” olgusudur. Çok yakınında iyi yaşam standartlarında yaşayanları görüp, artan beklentilerini gerçekleştirmek için uygun araçlara sahip olamamalarının sebep olduğu ümitsizlik ve çaresizlik duyguları, işsizlik, ekonomik sorunlar, kanun dışı yolların kullanılmasına neden olmaktadır (Derdiman, 2010:53). Böylece kentler içinde gelir ve yaşam düzeyi dengesizlikleri, “diğer refah düzeyinde olanlara duyulan öfke” şiddet olaylarını ve norm dışı davranışları beslemektedir. Bu durum kentlerde işlenen suçları da arttırmaktadır.

Bütün önlemler alınmasına rağmen, güvenliğin eksiksiz sağlandığını farz ettiğimiz halde dahi insanlar bir suçun mağduru olmaktan korkmakta, evlerinde, sokaklarında, mahallelerinde, parklarda ve bunun gibi yerlerde endişe ve korku içinde yaşayabilmektedirler. Özellikle güvenlik hizmetinin sağlanamadığı bölgelerde “suç mağduru olma” korkusu artmaktadır.

Bir yerleşim bölgesindeki sosyal ve fiziki düzen bozuklukları, kent ergonomisinin yetersizliği, park ve bahçelerde veya açık mekânlarda alkol alımı, şüpheli ve etrafça bilinmeyen yabancıların bulunması, uyuşturucu, sokak aydınlatmalarının yeterli olmaması, yıkık dökük, ya da terk edilmiş binaların, araçların mevcudiyetinin yanısıra yaşanmış mağduriyetler de suç korkusu üzerinde etkide bulunmaktadır. Kentlerde suç işleyen

kişilerin çabucak gizlenebilecekleri bir imar halinin, cadde ve sokaklarda adeta yığınlar haline gelmiş araçların geçişleri olabildiğince zorlaştırması, yeterli aydınlatmanın olmaması gibi hallerin de suçları artırıcı etkisi nedeniyle suç korkusunu bu doğrultuda etkileyeceği de not edilmelidir (Derdiman, 2014: 285). Diğer yandan kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler nedeniyle günümüzde artan suç sayıları, ne tür suçların işlendiği konusunda toplumu oluşturan bireylerin haber alma olanaklarındaki genişlemeler, bireylerin toplumda işlenen suçları öğrenmesine yol açmıştır. Suç haberini alan ve bu suç nedeniyle mağdur olanların durumunu öğrenen kişi/kişiler, kendilerinin de günün birinde aynı duruma düşebileceği kaygısına kapılmakta ve kaygılar korkuya dönüşerek Suç Korkusunu doğurmaktadır. Suç korkusu” Ferraro (1995:23) tarafından “duygusal korku veya endişe reaksiyonu” olarak tanımlanmıştır.

Belirli bir suçun mağduru olma (Concrete fear) ve güvensiz olmanın yarattığı genel bir duygu- (Formless fear) olarak suç korkusu (Uludağ,2010:3), toplumdaki kişilerin iyilik hali üzerinde de önemli bir etki oluşturmaktadır. Toplumda güven duygusu yitirilmesi sonucunda ilişkilerin kalitesinde bozulma, dayanışma yoksunluğu, sosyal düzen ve sosyal kontrol bozulması meydana gelmekte ve suç korkusu, ciddi olarak tedavi edilmesi gereken bir Halk Sağlığı sorunu olarak görülmektedir.

2. Kent Güvenliği ve Suç Korkusu

İlk çağlardan itibaren insanlığın üzerinde durduğu önemli konulardan birisi de Güvenlik konusu olmuş, tarihsel süreç içerisinde önemi ve insanlar üzerindeki etkisi fark edilerek çeşitli yöntemler, korunma araçları geliştirilmiştir. Eski çağlardaki insanların mağaralarda yaşamaya başlaması, sadece iklim şartları olarak, yağmur soğuk gibi kötü iklim koşullarından korunmanın yanısıra, vahşi hayvanlardan ya da düşmanlardan korunmak amaçlı olarak güvenlik endişesi gerekçesiyle tercih ettiği bir durum olmuştur (Gökulu, 2010:210). Tarihsel süreç içinde Eski Yunan ve Roma’da ekonomik gelişme sonucunda toprak sahibi ve tüccarların zenginleşerek ülkenin kontrolünü eline geçirmesi ve güvenliği sağlamak amacıyla kentlerin duvarlarla çevrenmesi ve kaleler yapılması (Blumenfeld’den aktaran Es ve Ateş 2004:206) yine güvenlik ihtiyacının insanlık için önemini gösteren örnekler arasında yer almıştır.

“Kent güvenliği” kavramı denildiğinde anlamamız gereken iki farklı boyut ön plana çıkmaktadır. İlk olarak, kent güvenliği kavramı, kentleşme süreci içerisinde meydana gelen güvenlik gereksinimi ve buna yönelik geliştirilen stratejileri çağrıştırmaktadır. Bu bakımdan değerlendirdiğimizde, kent güvenliği her şeyden önce kente ait kırsaldan farklı olan bir güvenlik algısını ve buna

yönelik hizmetleri içermektedir (Kosiak 2003: 7).

“Güvenli kentler” kavramı, insanlık tarihinde her zaman medeniyetin bir ölçüsü olarak değerlendirilmiş ve modern çağda insan haklarının gelişmesiyle birlikte “kentli hakları” ortaya çıkmıştır. Güvenli kentler, suçlarla etkin mücadele edilen, suçluların barınmadığı, suç fırsatlarının verilmediği çarpık yapılaşmanın olmadığı, içinde yaşayanların çağdaş medeniyet seviyesine ulaşma azim ve iradesini gösterdiği, mutlu olduğu, tüm ihtiyaçlarını karşılayabildiği ve hayat kalitesinin yüksek olduğu mekânlar olarak görülebilirler (Derdiman, 2014: 273). Böylece güvenlik olgusu çağın anlayışına uygun bir biçimde ele alınmaya başlanmış (Aksoy 2007: 11) ve kentlerde yaşayan halkın en temel insan ihtiyacı olarak güvenliğinin sağlanması da modern çağın bir ihtiyacı olarak sadece sosyal bilimler değil, fen ve sağlık bilimlerinin de konusu haline gelmiştir.

Diğer bir ortaya çıkan kavram ise “Güvenlik mühendisliği” dir. Güvenlik mühendisliği terimini, kurum ve kişilerin taşınır ve taşınmaz mallarının üzerinde oluşabilecek riskleri, ilerleyen teknoloji ve karmaşıklaşan mimari yapılar ve alanlar da uygulanacak fiziki ve elemanlı güvenlik tedbirlerinin nasıl olması gerektiğini etüt eden bunun paralelinde gelişmiş bir mühendislik dalı olarak ifade edebiliriz.

Aslında bu terimi güvenlik mimarlığı olmaksızın düşünmek zordur. Bu mercekten bakılırsa bir çalışma (Derdiman, 2013: 47, 53) ikisini birden telaffuz etmektedir. Bir başka çalışmada (Yenisey, 2009: 250,251) ise güvenlik mimarlığı toplumda suçla mücadelenin gerektirdiği tüm tasarımlar olarak ele alınmıştır. Bu açıdan, saldırıların ve çatışmaların önlenmesi, önleyici kolluk hizmetleri ve istihbarat faaliyetleri ile işlenmiş suçun araştırılması ve kovuşturulması “güvenlik mimarlığı”nın konuları olarak işlenmektedir (Yenisey, 2009: 251). Halbuki mimarlık, yapılanmanın plan ve projelerine ilişkin tasarımlar evresinde çevrenin ve/veya yapıların suça karşı korunmaları içeriğine ilişkin olmaktadır. “Güvenlik mühendisliği” ise, bu tasarımları da değerlendirerek hayata geçirmek, çevrenin, kapalı veya açık diğer yerlerin yapımında suçlara karşı korunma tertibatlarına uygun olarak düzenlenmelerini anlatmaktadır. Bu açıdan güvenlik mühendisliği açık ve kapalı her yerin suçlara karşı korunmalarının elden geldiğince sağlanmasını, buralarda suç işleme ihtimallerini en aza indirecek usul ve tertibatların güvenlik mimari tasarımlarına göre hayata geçirilmesini ve bunu arkasından yapı ya da oturma onay/ruhsatı verilmesi ile ilgili konulara yoğunlaşmalıdır (Derdiman, 2013: 47, 48). Burada “güvenlik mimarlığı” da, suçla mücadelede yerleşim yerlerinin ya da suç işlenecek bölgelerin mimari olarak suç önlemeye uygun bir plan ve programa bağlanmasını gerektirmelidir. Örneğin, yerleşim

yerlerinin veya konutların yapımı için seçilen yerlerin depreme ya da insan sağlığına karşı güvenli olmaları halinde “yapı ruhsatı”; hırsızlığa veya diğer bir kısım suçlara karşı korunma düzeyinin güvenlik gereklerinin istediği ölçüde olması halinde ise “oturma ruhsatı” verilmesi; ya da bu ruhsatlar verilirken diğer mimar ve mühendislik faaliyetlerinin raporları gibi güvenlik mimarisi ve mühendisliğinin raporlarının da şart koşulması, çağımızda artık suçla mücadelede önleyici kolluk içinde değerlendirilmelidirler. Bu durumda örneğin güvenlik mühendisi bir binada, herhangi bir alanda ve risk teşkil edebilecek stratejik noktaların veya tesisin güvenlik sistemini kurgulayabilmek için, yapısal özelliklerini, iç tasarımını, kullanılmasında gereken güvenlik sisteminin teknolojisini ve binada ya da tesiste üretilen işin doğasına özgü detayların nasıl olabileceğini, ayrıca öngörülecek güvenlik tehditlerini hesaplar. Böylece kentteki yaşamın insanların huzur ve mutluluğuna dönüştürmesinde önemli bir katkı sağlar.

Binanın ya da yaşanılacak çevrenin kentsel-mekansal tasarımlarında güvenlik kriterlerinin de belirlenmesi çağımız dünyasında önemli bir gerekliliktir. Hızlı nüfus artışı, iç ve dış göç yığılmaları, işsizlik, ekonomik sorunlar kentlerde suçların hızla artmasına yol açmıştır. İnsanların mal ve can güvenliklerinin sağlanması sadece kolluk kuvvetlerinin görevi gibi gözükmeye karşılık, gündelik hayatın içinde yaşamlarını sürdürmeye çalışan engelli, yaşlı insanlar veya bebekler ile çocuklar gibi özel grupların da yaşam döngülerinde tasarım ile etkileşen çevresel-kentsel, mekansal, ürsel problemlerin çözümünde yerel yönetimlere de büyük görevler düşmektedir. Örneğin akıllı bina ve ev tasarımlarının yanısıra, çevrede güvenlik tehdidi oluşturabilecek durumlara getirilecek basit ama etkili çözümler ile insanlara güvenli, konforlu ve rahat bir yaşam sunmak mümkündür.

Kırık camlar teorisi, kentlerdeki mimari düzensizlikler ile suç oranları arasında ilişki kuran ve her iki olgunun birbirilerini besleyici nitelikler taşıdığını öne süren bir bakış açısını yansıtır (Maskaly ve Bogges, 2014).

Teori, daha ciddi suçların oluşmasını önlemek amacıyla, kentsel ortamlardaki düzenin oluşturulması ve sürdürülmesinin önemini gösterir. Bakımsız binalar, terkedilmiş araçlar ve düzensiz çevre koşulları gibi unsurların ıslahı ile kentsel güvenlik arasında bağlantı kurar. Amaç; düzende bozulan küçük şeylerin tekrar düzenli olacak şekilde değiştirilerek, düzenin sağlanmaya devam edilmesidir. (Wilson vd.,1982).

Teoriye göre fiziksel koşulların güvenlik algısıyla olan bağına önem verilmesi gerekir. Kırık camların olduğu binalar veya toplanmamış çöpler gibi olumsuzlukların çevresel koşullar kadar toplumsal

ilişkilerin de düzensizleşmesine zemin hazırladığı düşünülür. Çevrede yaşayanlardan tepki gelmez ve olumsuz çevre koşulları devam ederse, o bölgede yaşamayanlar, bölgede düzeni sağlayan bir otorite olmadığını düşünür. Sonuçta diğer olumsuzluklar, bu ortak kanyı takip eder ve ardından bölgede işlenen suçlar yoğunlaşabilir. Bir süre sonra kamusal güvenlik önlemlerinin yetersiz kaldığı bir durumla karşılaşılabilir. Bu gerçeği kavrayan yerel yönetimlerin önce küçük sorunlarla baş ederek büyük sorunları önlemeleri mümkün olabilecektir. Bu nedenle de güvenli kentler oluşturmak ve kentlerin ergonomik tasarımında güvenlik konusunu ihmal etmemek büyük önem taşımaktadır. Bu noktadan hareket ederek, kent güvenliği açısından suç korkusu bu çalışmada incelenmiştir.

3. Amaç ve Yöntem

Kent güvenliği olgusunu araştırmak amacıyla, Suç korkusunu ve kişinin kendini ne ölçüde toplum içinde güvende hissettiğine yönelik bir tutum araştırması yapılmıştır. Bursa ilinin üç (3) merkez ilçesinde yaşayan kişilerin kent güvenliği algıları, suç korkuları, polise karşı olan tutumları, ilçeler arasındaki farklılıklar, cinsiyete ve yaşa göre farklılık gösterip göstermediği araştırılmak istenmiştir.

Bu araştırmanın evrenini, Bursa il Merkez ilçeleri oluşturmaktadır. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne göre ilçelerin ve mahallerin nüfuslarına ulaşılmıştır. Bursa il Emniyet Müdürlüğü mahalle bazında suç verileri dikkate alınarak mahallelerde işlenen suç sayıları ile mahalle nüfuslarının oranlaması yapılmıştır. Böylelikle mahalle başına düşen suç sayıları bulunmuştur.

Aykırı değerler (suç oranlarının çok yüksek olduğu ve suç oranlarının çok düşük olduğu mahalleler) örneklem dışı bırakılarak, yanlışlık engellenmeye çalışılmıştır. Bursa Merkez olarak üç İlçe de araştırmanın yürütüleceği dikkate alınarak ilçelerdeki mahalleler tespit edilmiştir. İlçelerin nüfus yoğunlukları ve demografik karakteristikleri de dikkate alınarak "Tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle her ilçeden 10 mahalle belirlenmiştir. Buna göre:

- Yıldırım İlçesinde örnekleme dahil edilen mahalleler: 152 Evler, Anadolu, Eğitim, Emirsultan, Erikli, Hacivat, Kazım Karabekir, Ortabağlar, Ulus, Zümrütevler.
- Osmangazi İlçesinde örnekleme dahil edilen mahalleler: Bahar, Alemdar, Çırpan, Hacı İlyas, Kuruçeşme, Küplüpınar, Nalbantoğlu, Namık Kemal, Reyhan, Tuzpazarı.
- Nilüfer İlçesinde örnekleme dahil edilen mahalleler: Hasanağa, Barış, Çalı, Çamlıca, Esentepe, Görükle, İhsaniye, Kültür, Üçevler, Yüzüncüyıl.

Bu mahallelerde yaşayan 3077 kişiye anket

uygulanmış olup, veri ayıklaması sonucunda edilen 2701 veri kullanılabilir olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, SPSS 16.0 paket programı ile analiz edilmiştir.

3.2. Materyal

Suç korkusunu ölçmek amacıyla hazırlanan Anket formunun ilk bölümünde demografik veriler yer almış, "Doğum tarihi, Cinsiyet, Hane geliri, Eğitim durumu, Doğum yeri, Babanın doğum yeri, En uzun süre yaşanan şehir, Yaşanılan mahalle, Medeni durum, İstihdam durumu, Meslek, Hanehalkı sayısı" sorulmuştur. Diğer taraftan suç korkusunu ölçmek için kişilerin güvenliğe yönelik endişeleri, kent güvenliği algıları, insanların kendilerini güven içinde hissediyor olmalarının, ilçelere göre, cinsiyete göre ve yaş kategorilerine göre farklılıkları sorgulanmıştır.

Bu çalışmada suç korkusunu ve kişinin kendini ne ölçüde toplum içinde güvende hissettiğine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla suç korkusu ölçeği kullanılmıştır.

Suç Korkusu Ölçeği, literatür taraması sonrasında birçok araştırmada kullanılan farklı ölçeklerden elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacılar tarafından tasarlanmış, hazırlanan sorular ön test amacıyla yaklaşık 80 kişi üzerinde denenmiş, sorular son haliyle geçerlik ve güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur.

4. Araştırma Bulguları

4.1. Sayısal Sonuçlar

Araştırmanın örneklemini oluşturan kişilerin %29,1'i kadın, %70,9'u erkektir. Kişilerin %39,5'i ilköğretim mezunu ve %16,3'ü ise üniversite mezunudur. Kişilerin gelirlerine bakıldığında; %42,1'i 1501-300 TL, %31,5'i 851-1500 TL, %5,1'i ise 4501-6000 TL gelire sahiptir. Ayrıca medeni durumlarına bakıldığında, %64,9'unun evli ve %5,1'inin evli veya boşanmış olduğunu görüyoruz. Kişilerin %70,5'i bir işte çalışırken, %29,5'i ise herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kişilerin %33,7'si özel sektörde çalışırken, %29,ü ise kendi işinin sahibidir.

Tablo 1: Kişilerin Sosyo-demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	786	29,1
Erkek	1915	70,9
Toplam	2701	100,0
Yaş	N	%
13-24	704	26,0
25-34	662	24,6
35-44	549	16,3
45-54	311	11,5
55-64	110	3,9
65+	477	17,7
Toplam	2701	100,0

Gelir	N	%
850 TL den az	168	6,2
851-1500 TL	851	31,5
1501-3000 TL	1136	42,1
3001-4500 TL	356	13,2
4501-6000 TL	139	5,1
6001 TL den fazla	51	1,9
Toplam	2701	100,0
Herhangi bir işte çalışma durumu	N	%
Evet	1903	70,5
Hayır	798	29,5
Toplam	2701	100,0
Medeni Durum	N	%
Hiç Evlenmemiş	808	29,9
Evli	1754	64,9
Dul veya Boşanmış	139	5,1
Toplam	2701	100,0
Eğitim Durumu	N	%
Okur-yazar değil	28	1,0
Okur-yazar	47	1,7
İlköğretim mezunu	1068	39,5
Lise mezunu	982	36,4
Yüksekokul mezunu	108	4,0
Üniversite mezunu	440	16,3
Yüksek lisans ve doktora	28	1,0
Toplam	2701	100,0
Halen Yaptığınız İş	N	%
Öğrenci	167	6,2
Ev Hanımı	271	10,0
Özel Sektör	910	33,7
Kamu Sektörü	182	6,7
Kendi işinin sahibi	794	29,4
İşsiz	158	5,8
Emekli	217	8,0
İşçi	2	0,1
Toplam	2701	100,0

Eğitim durumuna göre suç korkusu ortalamalarına bakıldığında; Okur-yazar olmayan kişilerin ortalaması 47,8±15,8, okur-yazar olan kişilerin 48,6383±16,04, ilköğretim mezunu olan kişilerin 50,4±15,19, lise mezunu olan kişilerin 51,2±14,65, yüksekokul mezunu olan kişilerin 52,12±14,66, üniversite mezunu olan kişilerin olan kişilerin 51,4±14,24, yüksek lisans ve doktora eğitimi alan kişilerin 58,6±14,85'lik bir ortalama ve standart sapma değerlerine sahip oldukları görülmektedir. En yüksek ortalama değere yüksek lisans ve doktora eğitimi alan kişiler sahip olurken, en düşük ortalama ise; okur-yazar olmayan kişiler sahip olmaktadır.

Tablo 2: Ölçeklerin Güvenilirlik Analizleri

Boyutlar	Ortalama	Standart Sapma	Cronbach Alpha
Suç Korkusu	42,83	14,79	0,90
Mala karşı işlenen Suç mağduru olmak	17,6	7,07	0,85
Şiddet suçu mağduru olmak.	18,11	5,79	0,81
Aracına zarar verilmesinden korkmak	6,19	2,52	0,93
Yakınlarının zarar	9,05	3,00	0,76

görmesinden korkmak			

Tablo 2'de kullanılan ölçeklerin boyutları görülmektedir. Elde edilen cronbach alfa değerleri Suç Korkusu Ölçeği'nin 4 faktörü için sırasıyla; 0,85, 0,81, 0,93, 0,68 ve 0,76 bulunmuştur. Genel olarak ölçeğin cronbach alfa değerine bakıldığında ise 0,90'dır.

Tablo 3: Cinsiyete Göre Farklılıkların İncelenmesi

Suç Korkusu Boyutları	Kadın	Erkek	Z	p
Mala karşı işlenen Suç mağduru olma	1587,30	1254,01	-10,112	0,000*
Şiddet suçu mağduru olma	1582,76	1255,87	-9,953	0,000*
Aracına zarar verilmesinden korkmak	1380,00	1339,10	-1,320	0,187
Yakınlarının zarar görmesinden korkmak	1781,94	1174,13	-18,626	0,000*

*p<0,05

Tablo 3'de suç korkusu maddelerinin cinsiyete göre farklılıkları görülmektedir. Veriler normal dağılmadığı için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. En yüksek ortalama değer 1781,94 ile kadınlarda görülürken, en düşük ortalama değer 1174,13 ile erkeklerde görülmektedir. Genel olarak boyutlara bakıldığında, kadınların erkeklere göre ortalama olarak daha yüksek suç korkusuna sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 4: Hane halkı Sayısına Göre Kendini Güvende Hissetme İncelenmesi

Hane Halkı Sayısı	Kendini güvende hissetme - Kruskal Wallis*
Yalnız yaşayan	1373,35
Hane halkı 2 kişi	1408,81
Hanehalkı 3-4 kişi	1324,54
Hanehalkı 5-7 kişi	1399,57
Hanehalkı 8-10 kişi	1220,81
Hanehalkı 11+	1270,83

* p<,005

Hanede yaşayan kişi sayısına göre kendini güvende hissetme durumuna göre incelendiğinde; verilerin normal dağılmaması nedeniyle Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Testin sonucunda hanehalkı sayısının kendini güvende hissetme durumuyla ortalama olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Hane halkı sayısı 2 kişi olanların ortalaması 1408,81 ve hanehalkı 8-10 kişi olanların ortalaması 1220,81'dir.

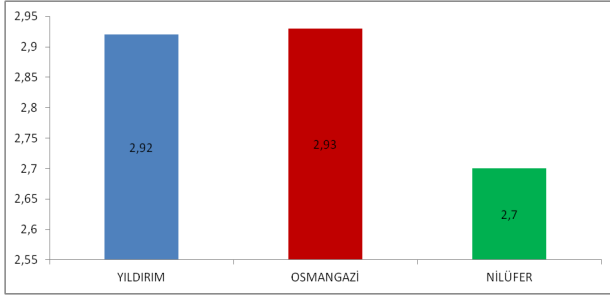
Tablo 5: Yaş Kategorilerine Göre Kendini Güvende Hissetme

Yaş kategorileri	Kendini güvende hissetme - Kruskal Wallis*
13-17 yaş	1317,87
18-30 yaş	1355,91

31-50 yaş	1319,32
51-64 yaş	1397,41
65+	1501,15

* p<,005

Yaş kategorilerine göre kendini güvende hissetme durumuna göre incelendiğinde; verilerin normal dağılmaması nedeniyle Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Testin sonucunda yaş kategorilerinin kendini güvende hissetme durumuyla ortalama olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. 13-17 yaşında olanların ortalaması 1317,87 ve 65+ olanların ortalaması 1501,15'dir.

Şekil 1. Suç Korkusu Ortalamaları

Grafik 1'e bakıldığında; sosyoekonomik düzeyi yüksek olan Nilüfer ilçesinde suç korkusunun da düşük olduğu, ancak korkunun farklılaştığı, Yıldırım ve Osmangazi ilçelerinde Nilüfer ilçesine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo6: Terkedilmiş Bina ve Suç Ortalamaları (Kruskal Wallis)

	Terkedilmiş Bina var	Terkedilmiş Bina Yok	Bilmiyorum
Çanta - Değerli eşya hırsızlığı	1336,89	1353,17	1366,57
Dolandırıcılık	1341,99	1356,14	1330,04
Hırsızlık - evde yokken	1387,8	1347,39	1293,52
Hırsızlık - evdeyken	1380,38	1338,73	1382,59
İşyerine yönelik suç	1345,81	1350,93	1363,85
Cinsel taciz*	1296,71	1349	1496,04
Silahlı saldırı*	1387,36	1344,5	1318,28
Ev veya araca zarar verme	1384,45	1346,51	1308,7
Fiziksel saldırı	1400,64	1340,47	1319,94
Tehdit	1346,13	1348,65	1381,85
Takip edilme	1315,24	1355,88	1395,61
Kaçırılma*	1429,17	1347,13	1197,61
Yakınların zarar görmesi *	1294,83	1349,78	1494,13
Aile içi şiddet*	1418,63	1335,32	1319,72
Polise ihbar alışkanlığı**	1377,72	1341,57	1365,27

* p<,001; **p<,005

Tablo 6'ya bakıldığında terk edilmiş bina değişkeniyle cinsel taciz, silahlı saldırı, kaçırılma, yakınların zarar görmesi, aile içi şiddet ve polise ihbar alışkanlığı değişkenleriyle anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Tablo 7: Suç Korkusu Hiyerarşik Regresyon Analizi

1.Model	B	Beta	p
Sabit	2,851		0,000**
Işıklıdırmanın yetersiz olması	0,132	0,121	0,000**
R ²	0,015		
R ² Değişimi	0,014		
2.Model			
Işıklıdırmanın yetersiz olması	0,129	0,118	0,000**
Suç oranı	0,109	0,047	0,013**
R ²	0,017		
R ² Değişimi	0,016		
3.Model			
Işıklıdırmanın olması	0,131	0,120	0,000**
Suç oranı	0,109	0,047	0,013**
Göç alma durumu	0,087	0,044	0,021**
R ²	0,019		
R ² Değişimi	0,018		
4.Model			
Işıklıdırmanın yetersiz olması	0,152	0,023	0,000**
Suç oranı	0,100	0,044	0,024**
Göç alma durumu	0,085	0,038	0,025**
Güvenlik	-0,105	0,049	0,032**
R ²	0,20		
R ² Değişimi	0,19		
5.Model			
Işıklıdırmanın yetersiz olması	0,205	0,187	0,000**
Suç oranı	0,080	0,035	0,071
Göç alma durumu	0,077	0,039	0,040**
Güvenlik	-0,0397	-0,170	0,000**
Terk Edilmiş Bina	0,137	0,097	0,000**
R ²	0,28		
R ² Değişimi	0,26		

Çalışmanın bu bölümünde suç korkusunu etkileyen faktörleri bulmak için hiyerarşik regresyon analizi yapılmıştır. Bu nedenle, çalışmada bağımlı değişken, suç korkusu bağımlı değişken olarak ele alınmış ve bu durum kentteki ışıklandırmanın olması, suç oranı, göç alma durumu, güvenlik, terk edilmiş bina bilgileri olmak üzere toplam beş değişken grubu dikkate alınarak araştırılmaya çalışılmıştır.

Bağımsız değişkenler arasında yer alan sanığın cinsiyeti, medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumu değişkenleri analizin hiçbir adımında anlamlı çıkmadığı için analiz sonuçlarında yer almamıştır.

Kurulan regresyonların genel olarak anlamlı olup olmadığını sınavan F-istatistik değerlerine ve gözlenen anlamlılık düzeyini gösteren p değerlerine bakıldığında, kurulan regresyonların genel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Kurulan modellerde açıklayıcı değişkenlerin bağımlı değişkendeki değişimin yüzde kaçını açıkladığını

görmek amacıyla ele alınan R^2 değerlerine bakıldığında, son modelde, modele katılan kesin belirli açıklayıcı değişkenlerin suç korkusunun %28'ini açıkladığı görülmektedir.

Birinci modelde yer alan ışıklandırmanın yetersiz olması değişkeni incelendiğinde, suç korkusu ile ışıklandırmanın yetersiz olması doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 7'de de belirtildiği üzere, ışıklandırmanın yetersiz olması durumu arttıkça suç korkusu da artmaktadır. Tahmin edilen ışıklandırmanın yetersiz olması parametresinin istatistiksel olarak ($p<0,01$) anlamlı olduğu ayrıca Tablo 7'de görülmektedir.

İkinci modelde yer alan ışıklandırmanın yetersiz olması ve suç oranı değişkenleri incelendiğinde, suç korkusu ile suç oranının doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 7'de de belirtildiği üzere, suç oranı arttıkça suç korkusu da artmaktadır. Tahmin edilen ışıklandırmanın yetersiz olması ve suç oranı parametreleri istatistiksel olarak ($p<0,01$) anlamlı olduğu ayrıca Tablo 7'de görülmektedir.

Üçüncü modelde yer alan ışıklandırmanın yetersiz olması, suç oranı ve göç alma durumu değişkenleri incelendiğinde, suç korkusu ile göç alma durumu doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 7'de de belirtildiği üzere, göç alma arttıkça suç korkusu da artmaktadır. Tahmin edilen ışıklandırmanın yetersiz olması, suç oranı ve göç alma parametreleri istatistiksel olarak ($p<0,01$) anlamlı olduğu ayrıca Tablo 7'de görülmektedir.

Dördüncü modelde yer alan ışıklandırmanın yetersiz olması, suç oranı ve göç alma durumu değişkenleri incelendiğinde, suç korkusu, göç alma durumu doğru orantılı ve güvenlik ise ters orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 7'de de belirtildiği üzere, güvenlik arttıkça suç korkusu da azalmaktadır. Tahmin edilen ışıklandırmanın yetersiz olması, suç oranı, göç alma ve güvenlik parametreleri istatistiksel olarak ($p<0,01$) anlamlı olduğu ayrıca Tablo 7'de görülmektedir.

Beşinci modelde yer alan ışıklandırmanın yetersiz olması, suç oranı, göç alma, güvenlik ve terk edilmiş bina durumu değişkenleri incelendiğinde, suç korkusu, göç alma durumu, terk edilmiş bina doğru orantılı ve güvenlik ise ters orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Tablo 7'de de belirtildiği üzere, terk edilmiş bina sayısı arttıkça suç korkusu da artmaktadır. Tahmin edilen ışıklandırmanın yetersiz olması, göç alma, güvenlik ve terk edilmiş bina parametreleri istatistiksel olarak ($p<0,01$) anlamlı olduğu ayrıca Tablo 7'de görülmektedir.

5. Sonuç ve Tartışma

Kentleşme genellikle insanların avcı- toplayıcı toplumdaki yerleşik hayata geçmesi ile başlayan bir süreç olarak kabul edilse de, günümüzdeki kent

kavramı, modernleşme ve sanayileşme süreci ile ortaya çıkmıştır. Kent güvenliği kavramını ön plana çıkaran nedenlerden biri de, bireylerin güvenlik kavramını, en önemli gereksinimlerinin başında görmesidir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde güvenlik olgusuna yönelik getirilecek açılımlar insanların bu temel gereksinimi karşılama açısından ilgi görmektedir.

Sosyal düzensizliklerin görünür mekanlarda da varlığı, kent yaşamı içinde güvenlik endişesini doğurmaktadır. "Sosyal Düzensizlik" yaklaşımı, bir yerleşim bölgesindeki sosyal ve fiziki düzen bozukluklarını, örneğin park ve bahçeler gibi herkesin istifade etmesinin sağlandığı açık mekânlarda sokak aydınlatmalarının yeterli olmaması, güvensiz kişilerin yerleşmesi, dilencilerin varlığı, yıkık dökük, ya da terk edilmiş binaların varlığını ortaya koymaktadır. Bu durum, insanların daha fazla korkmalarına neden olmaktadır. Böyle bölgelerde yaşayan insanlar sosyal ve fiziki çevrenin doğurduğu olumsuzluklardan dolayı kendilerini daha az güvende hissedebilmekte, hatta bir suçun mağduru olma korkusu yaşayabilmektedirler.

Kentleşme sürecinde ortaya çıkan çarpık kentleşme ve yapılaşma, işsizlik, belediye hizmetlerindeki yaşanan aksaklıklar ve sıkıntılar suç dolaylı yönde etkileyen yapısal değişkenler olarak ele alınmalıdır. Bununla birlikte kent güvenliği kavramına bütüncül bir yaklaşım getirebilmemiz için yapısal değişkenlerin yanında suçla ilgili fiziki önlemler, kent aydınlanması, güvenlik görevlilerin suçla mücadeledeki yöntemleri, teknoloji destekli izleme teknikleri gibi değişkenler de, bu süreç içerisinde mutlaka ele alınmalıdır.

Suç karşı duyulan korku günümüz kentlerin günlük yaşamın bir parçası haline gelmiştir. Amerika'da Milton Eisenhower Foundation tarafından yapılan bir araştırmada, 1967 yılında sokakta yalnız yürümekten korkanların oranı % 31 iken, bu oran, 1998 yılında % 41'e yükselmiştir (Gendrot, 2001: 926). Bu oran 2010 yılında İngiltere'de % 35, Norveç'de % 34, Rusya'da % 49'dür (homeoffice.gov.uk., 2.3.2011). Kentte giderek artan suç korkusu, kişileri bazı önlemler almaya yöneltmektedir. Özel güvenlik birimlerine sahip sitelerde yaşama, ev ya da bahçeye özel eğitimli köpek alma, evlere internet destekli kameralar, alarm sistemleri taktırma vb. önlemler günlük hayatın bir parçası haline gelmektedir. Artan suç oranlarının neden olduğu güvenlik kaygıları, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak birbirinden oldukça farklılık gösteren yerleşim yerlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır (Karasu, 2012:182). Bütün bunlar kentsel yaşam kalitesini düşürmekte, toplumda huzursuzluk ve gerginlik yaratmaktadır.

Kent güvenliği açısından suçun azaltılmasına

yönelik Türkiye’de bu konuda birçok çalışma yapılmasına karşılık (Örneğin, Şener, 1994:63; Uğur, 1986: 73; Kaplan, 1980: 94; Karasu, 2012:178; Akıner, 2010), kent ergonomisi bağlamında kent güvenliği ilişkisine odaklanacak çalışmaların yapılması, hem halkın sağlık ve güvenliğini tehdit edecek önlemlerin alınmasına hız kazandıracak ve hem de emniyet-asayiş açısından suçun önlenmesine yönelik tedbirleri de beraberinde getirecektir.

Yapılan araştırma sonucunda da görüldüğü gibi, kişilerin suç korkusu üzerinde etkide bulunan çevresel faktörler irdelendiğinde, metruk bina ve terkedilmiş araçların, parklardaki çöpler be bakımsız düzenin, yanmayan sokak lambalarının oldukça etkili olduğu ve insanlardaki suç mağduru olma korkusunu arttırdığı anlaşılmıştır. Buradan yola çıkarak kentsel ergonominin güvenlik açısından da önemli bir faktör olduğu ve gerek yerel yönetimler ve gerekse emniyet birimlerinin birlikte çalışmaları ile halkın korkusunu en aza indirmenin halk sağlığı açısından da önemli bir konu olduğu söylenebilir.

Teşekkür

Bu çalışma, Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü ile Uludağ Üniversitesi iş birliğinde BAP-USİP(İ)-2014/2 no’lu proje kapsamında desteklenmiştir. Projede emeği geçen tüm Bursa İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerine ve özellikle Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü personeline ve araştırma sürecinde anketör olarak katkı sağlayan öğrencilerimize destekleri nedeniyle teşekkür ederiz.

6. Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

No conflict of interest was declared by the authors.

Kaynaklar

- Akıner, N., 2010, "Mersin'in Banliyölerinde Öfke Patlaması", Kara Kutu Yayınları, İstanbul.
- Aksoy, E., 2007 " Suç ve Güvenli Kent Yaklaşımı" TMMOB Mimarlar Odası Bülteni; Kent ve Suç Dosyası, Bülten 55, Kasım-Aralık, Ankara, s. 11-16.
- Blumenfeld, H., 1967, The Modern Metropolis, London:MIT.
- Derdiman, R. C., 2010, "Kentleşmenin Suça Etkisi ve Kentlilerin Suçla Mücadelesinin Sosyal ve

Hukuki Boyutları" Çağdaş Yerel Yönetimler, 19 (3), Temmuz 2010, 49-73

- Derdiman, R. C., 2013, "Özel Güvenlik Hizmetlerinin Niteliği Ve Etkin Bir Şekilde Yürütülmesi İçin Yapılması Gereken Düzenlemeler" III. Özel Güvenlik Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Deitörler: Necip Fazıl Yılmaz ve Diğerleri, Gaziantep, 37-56
- Derdiman, R. C., 2014, "Fight Against Crime And Community Policing For "Safe City" From The Perspective Of International Texts And The 1982 Constitutional Law", in: Cities In The Globalizing World And Turkey:A Theoretical And Empirical Perspective, Managing Editor Emin ATASOY, ST. Kliment Ohridski University Press Sofia, 272-289
- Dönmezer, S., 1986, "Hızlı Şehirleşme ile Suç ve Ceza Adalet Sistemi İlişkileri", Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar, SĞSAV Yayını, İstanbul, ss. 53-75.
- Es M, Ateş, H., 2004, "Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri" Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi Sayı:48, İÜİF Yayını, İstanbul, 205-248
- Ferraro, K. F., 1995,, Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk. Albany: State University of New York Press., pp.23-29
- Gendrot, S., 2001, "The Politics of Urban Crime", Urban Studies, V. 38, N. 5-6, s. 915-928.
- Gökulu, G. 2010. Kent Güvenliği Kentleşme Ve Suç İlişkisi, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 24, Sayı: 1, ss:209-226
- Gölbaşı, S., 2008, Kentleşme ve Suç, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul.
- Gümüş, E., 2004, "Crime in Urban Areas: An Empirical Investigation" Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi 98-109
- Home Office 2005, "The Economic and Social Costs of Crime Against Individuals and Households 2003/4", Home Office, London.
- Kaplan, E. A., 1980, Kentleşen Toplumda Suçluluk Sorunu ve Polis Örgütü, Yüksek Lisans Tezi, TODAİE, Ankara
- Karasu M. A., 2012, Kent Ve Suç Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 13, Sayı 2,ss.175-193.
- Keleş, R., 2000, Kentleşme Politikası, Ankara İmge Kitabevi
- Kosiak M, S., 2003, "Funding for Defense, Homeland Security and Combating Terrorism Since 9/11: Where has all the money gone?" Security After 9/11 Strategy Choices and Budget Tradeoffs, Center for Defense Information, 1779 Massachusetts Avenue, N.W

- Leones, S, V, C., 2006, "The Current Situation of Crime Associated with Urbanization: Problems Experienced and Countermeasures Initiated in the Philippines", United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders(UNAFEI) ,Research Material Series; vol. 68, Tokyo Japan p 133-150
- Maskaly J., Boggess L. N.(2014), The Encyclopedia of Theoretical Criminology, John Wiley & Sons, Ltd
- Özer E. Y., Yontar İ., G., 2013, Kent Güvenliğini Tehdit Eden Bir Unsur Olarak Dilencilik, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:12 Sayı:43, ss.237-249.
- Reid T, S., 2006, Crime and Criminology McGraw Hill New York
- Suher, H., 1996, Şehircilik, İ.T.Ü.Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi Taşkılla İstanbul.
- Şener, M., 1994, Büyük Kentlerin Gecekondu Bölgelerindeki Sosyoekonomik Yapının Suç Olgusuna Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Uğur, N., 1986, Gecekondularda Suç ve Suçluluk, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uludağ Ş., 2010, Vatandaşların Suç Korku (Güvenlik Endişesi) Seviyesine Etki Eden Faktörler ve Alınabilecek Önlemler: Malatya Örneği, Polis Bilimleri Dergisi Cilt:12 (1) Turkish Journal of Police Studies Vol: 12 (1).ss.1-28
- Vanderschueren, F., 1996, "From violence to justice and security in cities" , Environment and Urbanization Vol 8, No 1, April, pages 93-112 .
- Wilson James Q. & Kelling George L. 1982, The police and neighborhood safety: Broken Windows, Journal of Atlantic, March,
- Yenisey, F. 2009, Kolluk Hukuku, Beta Yayınları, İstanbul
- Yılmaz, N., 2004 "Farklılaştırıcı ve Ayrıştırıcı Bir Mekanizma Olarak Kentleşme" Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi Sayı:48, İÜİF Yayını, İstanbul, 249-267